

Korošec.

Gospodarski in političen list za koroške Slovence.

Izhaja vsak petek
v Kranju.

Velja za celo leto 4 K in se plačujejo naročnina in inserati naprej. Vsi rokopisi, pisma in druge pošiljke naj se pošiljajo na uredništvo in upravnništvo »Korošca« v Celovcu. Rokopisi se ne vračajo. Za oglase se plačuje za enostopno peti vrsto za enkrat 12 v, za dvakrat 18 v, za trikrat 24 v, za večkrat po dogovoru.

Posamezne številke
stanejo 10 vln.

Štev. 19.

V Celovcu, v petek, dne 27. marca 1908.

Leto I.

Trgovska pogodba s Srbijo.

Naše bralce bo gotovo zanimala natančnejša vsebina tistega dela pogodbe med Avstrijo in Srbijo, ki urejuje izvoz srbske živine in mesa v Avstrijo. Te določbe so nekaj del velike pogodbe, ki se peča večinoma s trgovskim razmerjem med obema državama in ki nas ne zanima tako močno. Pač pa so važne določbe, po katerih se naj v prihodnje uravna izvoz živine iz Srbije.

V prvem članku se določa, da sme Srbija pošiljati v Avstrijo konserve v škatljicah, čreva suha ali osoljena, spuščeni loj in spuščeno svinjsko mast, jajce, smetano, surovo maslo in sir.

V drugem članku se navaja, da se volno, ki ni omita, dalje loj, ki ni spuščeno in pa rogove kosti, kože, parkelne, dlake in ščetine le tedaj sme uvažati v Avstrijo, če v kraju iz katerega se vse to pošilja, ni nobene živinske bolezni. Za ta slučaj treba je posebnega dokaza, da je to vse od zdrave živine in iz kraja, kjer ni nalezljive bolezni.

Tretji članek določa, da se sme uvoz osoljenih kož, razsekanega mesa, ki odgovarja našim predpisom, dalje enokopitne živine in pa kuretine iz Srbskega v Avstrijo zabraniti samo tedaj, če nastane v tistih krajih Srbije živinska kuga ali kaka druga nevarna nalezljiva živinska bolezen, ki bi se na ta način lahko razširila na našo domačo živino. Zato se mora to dokazati s spričevalom srbskega živinozdravnika. Glede enokopitarske živine mora

biti pa še posebej potrjeno, da v krajih odkoder pride že skozi 40 dni ni take bolezni, ki bi se mogla prenesti.

Pri kuretini se zahteva tako potrdilo za zadnjih 14 dni in more kuretino pregledati tudi avstrijski živinozdravnik na meji, ki lahko ukaže, da se zakolje, če izve, da je v tistih krajih iz odkoder pride nalezljiva bolezen.

Najvažnejša točka pa je četrta, kjer se določujejo pogoji, pod katerimi je dovoljen uvoz zdravih svinj in govedij. Ta živina se mora pripeljati s potrebnimi živinozdravniškimi potrdili o zdravju takoj v klavnice, ki stojijo sicer še na Srbskem, vendar pa v bližini meje. Tam se sme živina preiskati tudi od avstrijskega živinozdravnika in se mora potem zaklati. V takem zaklanem stanu, še popolnoma sveža, se sme potem ta živina poslati na večje avstrijske sejme, ki se bodo še določili. Na tak način zaklanih svinj, govedij pa se tudi nesme več vpeljati v Avstrijo kakor 70 tisoč svinj in 20 tisoč govedij.

To so pglavitne določbe, med tem ko nas nadaljni odstavki ne zanimajo več posebno. Jasno je, da je v boju med Avstrijo in Srbijo zmagala avstrijska industrija. Ta hoče seveda kolikor mogoče svojih izdelkov poslati v Srbijo, med tem ko je Srbija, ki se peča večinoma z živinorejo zahtevala, da se ji dovoli uvoz živine v Avstrijo. Ko je Avstrija zabranila uvoz živine, je pa Srbija zaprla svojo mejo avstrijskim industrijskim pridelkom, tako da je bila oškodovana avstrijska industrija. Naši tovarnarji so se seveda začeli

bridko pritoževati in uplivati na našo vlado, naj vendar dovoli Srbiji, da sme pošiljati vsaj nekaj živine v Avstrijo. Agrarci avstrijskih dežel in kmetski poslanci pa so zopet zahtevali od vlade, da se naša meja za srbsko živino popolnoma zapre. Ker je sedaj naša vlada dovolila uvoz zdrave srbske kuretine, enokopitne živine, potem masti, črev i. t. d. skoraj brezpogojno, govedij in svinj pa v zaklanem stanu do 35 tisoč, oziroma 70 tisoč, se kmečki interesi postavljajo po robu. Ta zadeva pride seveda še pred avstrijski državni zbor; kakor pa se kaže ima vlada precej upanja, da se ta pogodba s Srbijo v celem obsegu sprejme. Ko se bode vršila o tem razprava v državnem zboru bomo o stvari poročali več.

Koroška c. kr. kmetijska družba.

Eno najvažnejših društev in faktorjev za naše kmetijstvo bi naj bila gotovo kmetijska družba, ki je skoro edina, ki ima v prvi vrsti namen podpirati in povzdigniti naš kmetijski stan.

Tem večjega pomena pa je še za nas koroške Slovence, ki pripadamo po veliki večini kmetskemu stanu in občutimo še posebno vse težave in bremena, ki so zvezana z našim kmetovanjem in gospodarstvom.

Trden kmečki stan je prvi in glavni steber vsake države, zato je ena prvih nalog države, da gleda na to, da ta stan procvita in da se ga ohrani gospodarsko krepkega. Pomagati našemu

PODLISTEK.

Pod humberškim grofom.

Zgodovinska povest iz prejšnjih stoletij.

Dalje.

Zato pa sta se grof in grofica vedno bolj odtujila. In če se je hotel zvečer kedaj bližati, ji je bilo samo treba govor napeljati na roboto, ali na jetnike in — rešila se ga je. Žalostno pa je postalo njeno življenje, ko je zapadel sneg. Grof Karol je šel po več dni na medveda ali volka, ali pa je šel kvartat v vetrinjski samostan. Večkrat ga je prosila, naj jo pusti, da gre čez zimo v solnčnato Italijo; toda za take prošnje imel je le progljivi smeh. Nekega dne pa ji je na tako prošnjo, odgovoril naj gre raje enkrat z njim na medvedji lov, kakor vedno misliti na Italijo in pri oknih čepeti. Mislil je da jo bo s tem prav zadel! Kako pa se je začudil, ko mu je kratko odgovorila „grem“ in ukazala svojim služkinjam, da pripravijo potrebno obleko. Grof do zadnjega ni verjel, da je nje namen resen, tembolj ker grofica dolgo ni prišla iz svojih sob. Zaprla se je bila in se poslavljal. Večkrat je slišala, da je lov na medvede smrtnonevaren; in ko jo je vprašal grof porogljivo, zakaj da ga ne spremlja, takrat se je spomnila, da raje umrje, kakor da bi še naprej

živela tako zapuščeno življenje. Kakor da bi res šla v gotovo smrt, se je poslavljal. H koncu je vzela iz enega predalčka 2 slike; eno, ki je kazala postarano ženo v rimski noši — sliko svoje matere — in še eno, ki je kazala mladega moža s polno brado. Obe sliki je dolgo poljubovala, končno se je pokrižala in šla na dvorišče, kjer se je lovska družba že zbirala. Kmetski priganjači, ki so morali na lov so težko držali mogočne pse na verigah; kar zatrobijo rogovi in velika lovska družba se je napotila iz grada. Prenočili so v neki lovski koči v Medvedji dolini. Zgodaj zjutraj je bil napovedan lov.

Grof Karol je bil mnenja, da bo ostala grofica čez dan v koči in si kar misliti ni mogel, da se bo lova udeležila. Končno ji je celo prigovarjal, naj se vendar lova ne udeleži; uvidel je, da je samo s svojim porogljivim vprašanjem in s svojo neprijaznostjo pripravil grofico do tega nepremišljenega koraka. Toda ona se ni pustila odpraviti, in bila je ena med prvimi, ki so korakali v reber. Snega ravnó tedaj ni bilo mnogo in tako je prišla nenavadno hitro naprej, pustivši svojega soproga daleč za seboj. Vsi lovci so vedeli, da bodo medveda še ta dan zasledili; a da je tako blizu, si noben ni mislil. Kar naenkrat se namreč prikaže kosmatinec na nekem robu nad rebrom, kjer je plezala ena prvih grofica. Hipno se ustraši;

živnega medveda še ni bila videla. Takoj pa se zavede svoje nevarnosti; počene k nekemu štoru, vzame lovcu, ki je bil zraven nje puško iz rok in ustrelil! Medved strašno zatuli in se spusti navzdol naravnost na štor, kjer je čepela grofica. V tem jo potegne močna roka stran!

Medved pa se je zaletel z odprtim žrelom v sulico, katero je prej omenjeni lovec v istem trenutku nastavljal čez štor, za katerim je prej čepela grofica Melanija. Z sulico v grlu se je grozno tuleč postavil po koncu, potem pa zadet od več strelov padel na zemljo, ravno ko se je hotel dvigniti lovec, ki je potegnil v zadnjem trenutku grofico Melanijo od nevarnega mesta. Dasiravno je velikanski medved padel večinoma na štor, udaril je s svojo predno nogo čez lice in ramo lovca in ga tako ranil, da se je kar zgrudil. Med tem je bilo prišlo že več spremljevalcev gofa in grof sam na lice mesta. Grof se je seveda takoj sklonil k grofici, ki je bila v trenutku, ko jo je zagnal nje rešitelj z naglo in veliko silo stran, omedlela in se ni bila še zavedla. Grofovski strežaj, ki je imel nalogo vedno nositi seboj malo omarico, kjer so bile zaveze in zdravila, je prav počasi prikrevsal navzgor, ko so bili že vsi obupani. Hitro je vzel grof iz te omarice neko steklenico in začel jo moliti grofici pod nos, med tem ko ji je z isto tekočino drgnil sence. Malo

Naročajte pravi domači koroški list „Korošec“!

koroškemu kmetu — to je geslo kmetijske družbe; ako smemo verovati besedam merodajnih oseb, ki so na zadnjem občnem zboru te družbe dne 17. in 18. marca t. l. potrebo pospeševanja kmetijskih koristi jasno in z vso vnemo povdarjale, lahko z boljšimi upi zremo v bodočnost. Seveda se bojimo, da bo ostalo le pri besedah; toda kot izdajatelj kmetijskega lista smatramo za svojo dolžnost, da poročamo o tem občnem zboru in našim kmetom oznanimo vse važne sklepe.

Od 28 okrajnih zastopov je bilo zastopanih na občnem zboru 26 po 52 odposlancih, ki so z velikim zanimanjem se udeležili tega zbora; zbor je bil eden najživahnejših v zadnji dobi. Udeležila sta se ga tudi deželni predsednik baron Hein in deželni glavar Goess. Ravno ta dva sta povdarjala važnost agrarnih interesov ter je zlasti dež. glavar kot veselo znamenje označil dejstvo, da se v parlamentu združujejo agrarci (kmetijski) poslanci deloma v odpor proti prevelikim zahtevam industrije, deloma pa v dosego podpor na korist kmetijskega stanu. Po letnem poročilu je bilo v letu 1907 dohodkov 430.197 K, izdatkov pa 415.054 K, tako da izkazuje blagajna prebitka 15.142 K! Družbino premoženje znaša koncem leta 1907 lepo svoto 102.487 K, torej 1533 K več kakor leta 1906.

Razne podružnice (okrajni odbori) so stavile na občnem zboru po svojih zastopnikih koristne predloge, ki so bili večinoma enoglasno sprejeti. Tako je izposlovala trbiška podružnica povišanje podpore za povzdigo ovčjereje na 2500 K. Podružnica iz Volšperga je izposlovala zvišanje doneska za nakup plemenskih bikov na 300 K; podružnica greifenburška je dosegla, da se postavi tehnik, ki naj gre na roko posestnikom pri napravi vodnjakov (studencev). Sprejel se je nadalje predlog podružnice paternionske, da se zniža pristojbina pa ubrejtcev kobil, potem predlog podružnice št. salvatorske, da se zniža cena živinske soli. Podružnica v Kotičah (Kötschach) je predlagala, da se pomaga konjereji in zboljšanju plemenske goveje živine s tem, da se vzame v zakup lepo planino (Plöcken), na kateri ima paše 900 do 1000 glav. Tudi ta predlog se je enoglasno sprejel. Podružnica pliberška se je zavzela za to, da se naprosi vojaške predstojnike, da ne sramotijo vojakov zaradi kmetijskega stanu, ker jim na ta način jemljejo spoštovanje in veselje do kmetijstva. Podružnica velikovrška in kotiška sta zahtevali, da se reja plemenskih bikov vpelje tudi v onih krajih, kjer jih pogrešajo. Sklenilo se je pomnožiti te štacije.

Kakor razvidimo iz tega kratkega poročila, se podružnice iz slovenskega dela Koroške še vse premalo zanimajo za delovanje kmetijske družbe.

je sicer odprla oči in spila par kapljic močnega vina, potem pa zopet omahnila. Nje rešitelj pa se sploh ni zavedel. Grof je ukazal ves obupan nakaterim lovcem teči naprej in pripraviti v dolini vozove. Med tem pa so napravili lovci nosilke iz vejevja in položili na eno grofico, na drugo pa nje rešitelja. Počasi se je pomikala lovška družba proti dolini; vzadi pa so vlačili priganjači in lovci velikanskega medveda.

* * *

Nekaj dni je preteklo. Grofica je bila že okrevala in prevzela osebno skrb za svojega rešilca, katerega je pustil prepeljati grof na humberški grad. Vsak dan je prišel zdravnik-meni iz vetrinjskega samostana, da je vedno na novo obvezal bolnika. Tedaj šele je zvedela, kdo da je bil nje rešilec.

V tistih časih je bila navada, da so dijaki visokih šol potovali iz ene na drugo. Zraven dunajske visoke šole, ja bila posebno znamenita univerza v Bolonji v Italiji in večkrat so se znašli dijaki na cesti čez Ljubelj. To seveda niso bili posebno mladi moški, ampak so imeli že svojih 25 do 30 let. Na potovanju pa so se kazali prave veseljake in ker so navadno znali zabavno govoriti, peti in igrati na kitaro ali mandolino, so jih po gradovih in samostanih povsodi radi sprejeli in videli.

Vse premalo se udeležujejo podružnice iz naših krajev takih zborov. Večinoma vsi koristni nasveti so izšli iz nemških podružnic; zato so pa tudi naši kraji v dosti manjši meri deležni dobrot, ki jih deli kmetijska družba. Naša kmetijska družba je bogata in denarja ji naravnost preostaja.

Koliko bi lahko storila družba s svojimi bogatimi sredstvi na predlog naših čebelarjev v povzdigo čebelarstva, za naše planine, ki so ravno tako potrebne podpore, kakor gori v nemških Kotičah in za našo živinorejo. Toda nikdo se ne gane iz slovenskih krajev, o katerih naši „voditelji“ rajše zabavljajo, kakor da bi prišli na dan s pametnimi predlogi v resnično korist našega kmeta. Izgovor, da so podružnice na Slovenskem v rokah naših narodnih nasprotnikov, tukaj ne velja. Nekaj jih je v popolnoma slovenskih rokah, druge slovenske bise palahko ustanovile. Ako bi se bilo to zgodilo že pred kakimi 5 leti, bi imele danes slovenske podružnice že nekaj moči, in nikdo bi jih ne mogel porinitina stran; tem manj, ker je denarja dovolj in se je nekdo celo pritoževal, da seneporabivsa podpora, ki se podeli od države. Nemci bi ne imeli nobenega izgovora, in bi nas pri takih razmerah morali ravno tako podpirati. Seveda bi se bila primerila po mnenju naših poklicanih in nepoklicanih „voditeljev“ „nesreča“, da bi kak slovenski kmet sedel pri isti mizi kakor kak napredni nemški kmet. To se seveda ni smelo zgoditi in zato je bilo zabavljanje bolj po ceni kakor resnično delo. Nemci pa imajo zdaj prav po ceni izgovor, ker nam lahko v obraz povejo, da se mi za družbo premalo brigamo, medtem ko so se n. pr. štajerski Slovenci svoje deželne kmetijske družbe, ki je tudi po večini nemška, prav močno oprijeli in tudi marsikaj dosegli. Upajmo, da se bo uresničil vsaj važni sklep občnega zbora, da bo v kratkem izhajala slovenska priloga k „Landwirtschaftliche Mitteilungen“.

Dopisi.

Iz Spodnjega Dravograda. (Živinski sejm) je bil dne 20. marca prav dobro obiskan. Živine je bilo okoli 1100; cene pa so bile precej slabe in večina prodajalcev ni šla zadovoljna iz sejma. Mesarji bodo imeli lep dobiček, kakor navadno. Žalibog je moral biti prihodnjo noč zopet nevaren pretep, pri katerem sta bila dva kmeta od neznanih storilcev z noži težko ranjena.

Libeliče. (Zdravnika iščejo za Spodnji Dravograd in okolico). Občinsko predstojništvo v Sp. Dravogradu je razpisalo službo ob-

En dan pred zgoraj opisanim lovom se je javil že proti večeru neki dijak z dolgimi temnimi kodri pod humberškim gradom. Kakor običajno je zapel pesem na dvorišču gradu in opeval v njej krasoto istega. Grof ga je pustil poklicati k sebi in ker mu je ugajal, ga je povabil, naj ostane na gradu in mu pravil tudi o prihodnjem medvedjem lovu. Djak Fidelijo, ki je prišel iz Bolonije in potoval na Dunaj, je bil seveda takoj vnet za to, tembolj, ker je bil lepe rasti in izvanredno močan. Pravil je, da je po očetu dalmatinskega rodu, da je pa bila njegova mati nemškega pokolenja. O tem so pričale tudi njegove plave oči. Grof Karol je grofici o tem posetu mimogrede pač nekaj omenil; ker pa je bila grofica vsled žaljivega nastopa grofa tako razburjena in mislila le na smrt, se ni zmenila ne za dijaka, ne za njegov lep glas. Šele sedaj, ko jo je gnala hvaležnost, večkrat v njegovo sobo in k njegovi postelji, ga je začela natančneje spoznavati. Fidelijo sicer še ni smel ničesar govoriti, ker je bil ranjen tudi na ramenih in imel posebno veliko rano na licu, vendar je semtertje zinil kako laško besedo in tako razveselil grofico, ki je posebno rada gledala v njegove plave oči.

Nadaljevanje sledi.

činskega zdravnika, ki je tukaj nujno potreben. Precej daleč okoli nimamo nobenega zdravnika in skrajni čas je, da bi vendar enkrat prišel k nam zdravnik Slovenec, ki bi nas in naše bolezni zastopil. Dober zdravnik ima tukaj jako mnogo posla in bi ga klicali tudi s Štajerskega. Na štiri strani se lahko pelje z železnico.

(Opomba uredništva). Opozarjamo slovenske zdravnike na to službo in tudi slovenske časnike. Tudi v Pliberku šeni zdravnika. V obeh krajih bi dobro izhajal.

Šmihel nad Pliberkom. Nemila smrt nam je pobrala povsod priljubljeno gospo Šercerjevo. Nemila usoda ji ni postiljala pota življenja z rožicami. Dolgoletna bolezen jo je preganjala in ji pretrgala že v 48. letu nit življenja. Bila je narodna žena, in marsikateri Slovenec je prebil veselo urice v njeni gostilni. Zapušča tri mladoletne otroke in od žalosti potrtega moža. Kako je bila umrla priljubljena pri ljudstvu, pokazal je njen veličanstven pogreb. Velika množica ljudstva je prišla iz vseh vasi in tudi jako veliko Pliberčanov je spremilo umrlo k zadnjem počitku. Pevsko društvo „Gorotan“ je zapelo na grobu ginljivo žalostinko in župnikov govor je vzbudil v vseh pričujočih sočutje in sožalje do neutolažljivih sorodnikov, ki jih je zapustila blaga rajna. Bodi ji zemljica lahka!

Spodnja Rožna dolina in trgovina z orehovim lesom! Če hoče kmet dobro gospodariti, mora računati z vsakim pridelkom. Marsikateri naših posestnikov ima orehovce, katere prav lahko spravi v denar. Pogostokrat pride kak liferant ali puškar iz Borovelj k nam kupovat orehova debela, katera zreže potem v „šifte“ za puške. Večkrat bi posestnik napravil dobro kupčijo in si pomagal iz zadrege in stiske, v kateri se morda nahaja. Ali navadno so orehovci pri nas znotraj votli in od črva preriti in zato tudi niso toliko vredni, kakor čisto, nepokvarjeno orehovo deblo, ki da posebno v korenini prav lepe „flodraste“ in dragocene „šifte“ (kopita za puške). Treba pa je vedeti, da se mora tudi orehovec gojiti, kakor vsako drugo sadno drevo in sicer že od mladega. Gledati je, da lepo in varno raste, treba ga je varovati pred mrčesom, pred nesnago i. t. d. Navadno mislijo, da se ne splača saditi in gojiti orehovo drevo, posebno ker bolj počasi raste. To pa nikakor ni res. Dobri orehi žlahtne vrste se dandanes že prav drago plačujejo. Les pa se mora dobiti večinoma iz Amerike, dasiravno ameriški orehov les nikdar ni tako lep, kakor tisti, ki raste pri nas. Posebno v Rožni dolini in „na Gorah“ v okolici celovški se splača saditi orehovce, ker borovski puškarji mnogo lesa potrebujejo in ga drago plačajo. Drago ga plačajo pa tudi lesni trgovci vobče. Glede malih drevesec je najboljšje obrniti se na kmetijsko društvo v Celovcu ali v Ljubljani. Gojimo in sadimo toraj orehovce v večjem številu kakor dosedaj.

Dob pri Guštanju. Pri podkovanju je udaril konj Plešivčnikovega hlapca Rutnika s toliko silo v trebuh, da je siromak vsled prizadobljene poškodbe po preteku nekaterih ur umrl.

Prevalje. V župnišču se snuje „Katoliško slov. izobraževalno društvo“, „Kat. delavsko društvo“ pa vidno hira, ker mu manjka prave podlage. Vzdržuje se le še vsled tega, ker izjemoma deli udom v slučaju bolezni podpore. Polovica članov je po mišljenju socialdemokratska, društvenih, malo mičnih zborovanj se ne udeležuje, in če bi društvo ne nudilo gmotnih ugodnosti v slučaju bolezni, potem razpade prejkoslej.

Podljubelj. Nemško planinsko društvo je sklenilo, da napravi in uravna v poletju stezo skoz Čepo in na Macen. Nemški planinci so se vrgli z vso silo na našo prelepo Rožno dolino in jo hočejo na zunaj čisto nemško pofarbat. — „Štrihajo“ jo že dolgo, že par sto let in vendar je ostala dolina še vedno slovenska. Lovci in planinci so bili tukaj, ko še naših nasprotnikov ni bilo in bodo tudi še ostali. Zato pa vabimo tudi zunanje Slovence, naj pridejo v naše lepe kraje in gore, posebno pa slovenske planince,

Iz Roža. Zadnjo nedeljo je bil za našo dolino nekak narodni praznik. Kdor je le utegnil, se je peljal popoldne na Jesenice k predstavi Meškotove igre «Na smrt obsojeni», ki se je predstavljala v sokolski dvorani jeseniškega «Sokola». Veliko je bilo navdušenje, ko je starosta tega vrlega narodnega društva pozdravil koroške Slovence in še posebej znanega slovenskega pesnika in pisatelja, ki je spisal igro, Franceta Ksaverja Meškota. Mogočen vtisk napravi igra, vendar se ji vidi, da je moral marsikak stavek zaradi slavne vlade izostati. Jeseniški igralci nastopijo večkrat na odru telovadnega društva «Sokola»; zato tudi tako dobro igrajo, pred vsem pa gospod Špicar, ki nastopa na odru kakor kak igralec po poklicu. Posebno moramo pohvaliti še gospo Ravnikovo, Humrovo, Javorskijevo in gospodično Marčanovo, pa tudi vse ostale igralce. Požrtvovalnost jeseniških narodnjakov mora navditi vsakogar z občudovanjem. Ko bi imeli na Koroškem več takih vnetih in zavednih ljudi! Upajmo, da bodo sijajni vzgledi na Jesenicah, ki smo jih videli, tudi naše koroške Slovence vzpodbudili k požrtvovalnemu delovanju, v korist našega naroda in v čast našega milega slovenskega jezika! Ravno v tem oziru so taki izleti kakor zadnji nedeljski, največjega pomena za naš narod, večjega kot kako romanje. (V Lurd! Op. stavčeva.) Vsi, ki smo videli na odru te krepke in zale slovenske postave, ter slišali lepo slovensko govorico, smo se ogreli za našo slovensko reč. Z najlepšimi spomini in vtisi smo se vrnili nazaj na Koroško, prepevajoč slovenske pesmi. Našim jeseniškim bratom, ki se bojujejo prav kakor mi v Rožu, pa kličemo: Na skorajšnje svidenje! Vsa čast, Vam vrli Sokoli, — na zdar!

Slov. Plajberg. Tukaj se je razdružila zadnjo nedeljo hranilnica in posojilnica, ki je bila ena najstarejših na Koroškem. Radi pomanjkanja sposobnega in spretnega vodstva ni uspevala tako, kakor bi bilo želeli in je postala posebno v zadnjem času brezpomembra, ko se je ustanovila slov. posojnica tudi v Borovljah, kamor Plajberžani vedno po opravih zahajajo. Rezervni zaklad so hoteli nekateri darovati za zidanje nove farne cerkve, drugi so temu nasprotovali. (Opomba uredništva. Naj se nekaj daruje prepotrebni naši družbi sv. Cirila in Metoda.)

Spodnji Rož. Prelepo število Slovencev se nas je peljalo zadnjo nedeljo na predstavo na Jesenice. Od Glinj začeni, katere so bile posebno častno zastopane, bi lahko našteali vsako vas, katera je po večalimanj udeležnikov poslala na ta izreden užitek. Da so bili vsi udeleženci nad pričakovanje zadovoljni s tem krasnim izletom, kaže njih navdušeno pripovedovanje doma, tako da se oni, ki se predstave niso udeležili, bridko kesajo. S tem se je vzbudilo povsod splošno zanimanje za gledališke predstave jeseniškega «Sokola». Želeti bi bilo, da bi se igre tudi nadalje naznanjevale v našem listu, da bi si vsakdo lahko izbral čas za tak izlet, če bi bil slučajno kdaj zadržan. Udeležba bi bila mogoča samo pod enakimi pogoji kakor zadnjič, namreč da se predstava vrši na nedeljo ali praznik in da se je mogoče že ob 10. uri zvečer peljati nazaj.

Guštanj. (Delavske razmere in čuden zdravnik.) Med delavstvom tovarne grofa Thurna je opazati veliko ogorčenje proti distriktnemu in tovarniškemu zdravniku dr. Skazi, ker postopa ta gospod z bolnimi delavci kakor z manjvrednimi bitji. Delavec naj bi imel biti samo toliko časa bolan, dokler se zdravniku poljubi. Če mu pa ta ali oni predolgo ne ozdravi, mu zdravnik kratkomalo zapove, da mora spet na delo, ne meneč se za to, je li dotični že sposoben zanj ali ne. Pripoznati moramo, da se najde tuptam kak simulanti, ki se le dela bolnega, a takšni slučajji so redki, kajti delavci, posebno družinski očetje so veseli, da morejo delati in preživljati sebe in svojo družino. V obče pa bo dober zdravnik sam prav lahko spoznal, kdo da je v resnici bolan in kdo le simulira. Da bi pa ravnal z vsemi delavci brez izjeme enako neusmiljeno ter jih priganjal še na polbolne k napornemu delu, to

vendar ne gre in delavstvo se bo tem neznosnim razmeram zoperstavilo. Delavci plačujejo v «bolniško in podporno delavsko blagajno», katere centralni odbor nastavlja in plačuje zdravnike v posameznih krajih. Zato pa delavstvo tudi zahteva, da se od njega plačani ljude ozirajo na zdravje in življenje delavčev, ne pa, da podpirajo in polnijo žepe bolniški blagajni in delodajalcem. Tudi iz sosednih industrijskih krajev se slišijo enake pritožbe, ki ne slikajo društvenih zdravnikov kot demokratov in človekoljubov, kar bi morali v občevanju z delavci biti. Delavci si pa ne morejo dosti pomagati, ker so vezani na društvenega zdravnika, ki jim ga nakomandirajo delodajalci v sporazumu s centralnim odborom bolniške blagajne.

Narodne zadeve.

Vse svoje cenjene naročnike in somišljenike prosimo, da uporabijo čekovne nakaznice, ki smo jih predzadnji številki priložili in upošljejo naročnino. Z 20. številko ustavimo brezporojno vsakemu, ki ni poravnal naročnine, nadaljnje pošiljanje lista.

Uredništvo in upravnništvo
«Koroška» v Celovcu.

Trgovsko obrtna zadruga v Trstu ima 29. marca 1908 pop. svoj občni zbor v Trstu. Pomnimo, da združuje ta zadruga v sebi slovenske trgovce in obrtnike v Trstu, kjer jih je že jako mnogo. Slovenska trgovina in slovensko obrtništvo se v Trstu čisto na tihem vedno bolj razširja. Na strani stoji več slovenskih in slovenskih bank, ki dobivajo vedno več upliva in moči. Trgovci so združeni večinoma v trgovski in obrtni zadrugi, ki vedno bolj napreduje. Lani je imela prometa več kot 3 milijone kron in čistega dobička skoraj 5 tisoč kron in to vkljub temu, da je bilo preteklo leto v denarnem oziru neugodno in nevarno. V kratkem misli ustanoviti še slovensko trgovsko šolo v Trstu! Ta zadruga je tudi pri Zadrugi Zvezi v Celju. Med slovenskimi trgovci v Trstu so tudi nekateri Korošci, ki jako dobro delujejo in omenimo v tem oziru samo g. Valentina Zwikerja, ki je tudi v nadzorništvu trgovske obrtne zadruge. Želeti bi bilo, da bi se tudi naši trgovci in obrtniki na Koroškem organizirali. Rojakom v Trstu pa želimo mnogo uspeha.

Koroški rojak Franc Kotnik, doma iz Podjunske doline, naznanja, da bo dne 28. marca t. l. ob 12. opoldne v slavnostni dvorani graškega vseučilišča promoviran za doktorja filozofije.

Zahvala. Telovadno društvo «Sokol» na Jesenicah izreka tem potom vsem vrlim posetnikom igre «Na smrt obsojeni?», ki so prišli iz Koroške, najsrčnejšo zahvalo za obilno udeležbo. Prosimo, ohranite nam simpatije, katere ste nam izkazali z Vašim obiskom, tudi še znanprej! Na zdar! Odbor.

«Na smrt obsojeni?» Dramatska slika iz življenja koroških Slovencev (spisal g. Ks. Meško) se na občno željo ponovi v nedeljo, dne 29. t. m. ob 7. zvečer v dvorani pri «Jelenu» na Savi (Jesenice). Kdor še ni videl igre, naj pride toraj v nedeljo na Jesenice in si ogleda delo našega dičnega pisatelja. Čas predstave je umerjen tako, kot zadnjič, da se udeleženci lahko odpelejo nazaj z vlakom, ki odhaja z Jesenic na Koroško ob 10. uri zvečer.

Poučna knjiga. Gospod šolski vodja Anton Pesek v Narapljah pri Ptujski gori nam je poslal svojo knjižico «Slepa ljubezen» v pregled. Knjižica ima namen, zbuditi v ljudstvu zanimanje za šolo in prepričanje, da je dober učitelj prijatelj naroda. Stariši in učitelji morajo delovati skupno in složno, da se mladina dobro vzgoji in napreduje. V knjižici se kaže, kaj se zna zgoditi, ako stariši v «slepi ljubezni» hujskajo otroke proti pridnemu učitelju, ki se navsomo trudi, da bi otrok kaj dobrega in koristnega naučil. Toda ta učitelj ne omahne. Njegova žena ga tolaži: «Največjega moža vredno in dostojno delo je

vzgojati mladino naš up in našo ljubečnost.» Končno uvidi učiteljev nasprotnik Boštjan, «kako nespametno je, če starši ne podpirajo učiteljev pri vzgoji in koliko dobrega se stem zamori v otrokih srcih». Cena knjige, katero priporočamo, je 1 K, s poštino 1K 10 v. Čisti dobiček je namenjen za ustanovitev poučnega in zabavnega lista za mladino, ki je iz šole izstopila.

Gospodarska vprašanja.

Tržne cene

v četrtek, dne 26. marca 1908 v Celovcu.

		K r o n e
Pšenica	birn . .	13.60
Rž	» . .	12.—
Oves	» . .	6.—
Koruzna	» . .	10.—
Ajda	» . .	9.60
Ječmen	» . .	9.60
Fižol	kila . .	18 do 24 vin.
Špeh		1.52 do 1.60
Meso (svinjsko)	» . .	1.40 „ 1.50
Krma (sladka) . 100 kil . .		8.—
Krma (kislo) . 100 „ . .		6.—
Slama . 100 „ . .		5.40

Nekaj o svinjereji.

Svinjereje so se v zadnjih letih posebno poprijeli na Kranjskem. Sicer so tam že ves čas več svinj redili kakor na primer na Koroškem. Že, odkar je zgrajena cesta čez Ljubelj prevažajo zaklane svinje s Kranjskega na Koroško v Celovec.

Marsikateri voznik pa že v Rožni dolini sprazni svoj voz. V najnovšem času pa so se na Kranjskem svinjereje še bolj poprijeli. Velike množine svinjskega mesa in špeha se izvažajo iz Kranjske in kranjske klobase so znane po celem svetu. Kranjci so uvideli, da je svinja hvaležna živina, ki redno prinaša svoj dohodek, če se porabi pri reji le malo skrbi. Seveda je glavna reč prava skrb in pravilen hlev. Toda o tem drugokrat. Danes hočemo popisati, na kaj je posebno treba gledati pri brejih svinjah in pri porodu mladičev ali pujskev.

Dokler žival ni dobro razvita in krepka, ni uporabljiva za pleme. Svinje naj bodo vsaj 6 do 7 mesecev stare, predno pridejo k merjascu. Breje svinje postajajo proti koncu vedno bolj mirne in lene. Tik pred odločitvijo pa se jih loti nemir, brskajo po stelji in jo nosijo na kup. Takrat je treba največje pozornosti. Po hlevu natrosimo dobre stelje, najboljše rezano slamo, listje in pleve. Taka nastilja je najboljša, dokler so pujski v hlevu, saj je znano, da se v dolgo slamo pujski rado zavijejo in jih svinja lahko pomečka. Ko se je torej približal čas, naj vedno kdo pazi na svinjo. Če je svinja močno vznemirjena, je treba novorojence odstraniti, jih obrisati in položiti v zaboj, napolnjen z mehko slamo, če pa je svinja mirna, ji pujske lahko pustimo. Navadno mine po več ur, predno so pujski rojeni in je vse skončano. Dokler ni vse v redu, ne smemo zapustiti svinje, ker se večkrat zgodi, da požre mladiče. Precej pozornosti je treba, da se prepreči kaka nesreča. Priporočajo svinji vreči kos surove slanine, pravijo, da pusti potem pujske v miru in se zadovolji s tem. Pujske namazati z gorkim jesihom ali žganjem je tudi priporočljivo. Zgodi se večkrat, da svinja ne pusti sesati mladičem, ker imajo ti ostre in špičaste zobke in jo ž njimi zbadajo. Če je to vzrok, da jih ne mara, je treba živalcam zobke s kleščami odščipniti. Svinja, ki ima pujske, ne sme dobivati kisle krme n. pr. kisle repe ali kislega mleka, ker mladiči vsled te hrane dobe lahko drisko. Ko so 3—4 tedne stari, začno jesti sami. Sedaj dobe lastna, majhna koritca, do katerih ne more priti svinja. Najboljše jih je postaviti v kakem drugem prostoru poleg hleva, kamor je dohod tako ograjen, da morejo samo mladiči skozi. Za hrano jim dobro tekne kuhan oves, korenje, moka in krompir, namešano s po-

snetim mlekom. Svinjam ni dobro puščati več mladičev kakor imajo sescevi. Svinje uporabljamo s pridom za rejo tolik časa, dokler se število mladičev ne zmanjšuje, kar se zgodi navadno, ko so vrgle 6 do 10 krat.

Kdor prve tedne skrbno pazi bo kmalu dobil veselje s svinjerejo in gledal bo, da bo primerno razširil svinjski hlev in s tem tudi svoj žep.

Nekaj za naše čebelarje.

Kako visoko starost doživi čebela-delavka? Dolgost življenja čebele-delavke je med ljudstvom večinoma še popolnoma neznana. Splošno se mora reči, da živi čebela-delavka kratko življenje, ki se pa vendar ravna po njeni delavnosti. Dokler sploh dela v moderni državi marljivih čebel in se mora preskrbovati, dela neutrudljivo. Zaradi te žilave delavnosti pa si tako obrabi telesne organe, zlasti perutnice, da po šesttedenskem neutrudnem delu ni za nič več porabna. — Zdelo se prav do smrti! Približno ena tretjina čebel umrje naravne smrti. Kakor da bi vedele, da ne koristijo več svojim tovarišicam in so jim le v napotje, zato zbežijo iz panja in se usmrtijo pred njim, ali pa jih še zdrave bučele zapode s silo iz panja. Dve tretjini jih pa uničijo njihovi sovražniki izmed drugih živali in pa neugodno vreme. Saj je znano, da je čebela skoraj tako občutljiva, kakor cvetlica. Samo tiste čebele, ki se zležejo jeseni in nimajo po zimi nikakega dela, preživijo zimo vse, in doživijo v najboljšem slučaju starost osmih mesecev.

Goldinarji zginejo polagoma iz denarnega prometa. Avstro-ogrška banka je zaupnim potom naročila svojim podružnicam na Dunaju in drugod, naj nabirajo goldinarje in izplačujejo odslej le v kronah, tako da bo mogoče goldinarje počasi odstraniti iz prometa. V goldinarjih, je kakor znano, mnogo srebra in reprezentira goldinar višjo vrednost ko 2 kroni. Banka ima namen izdati trikronski denar. To pa ne bo praktično! Ako že hoče imeti banka pri kovanju dobiček, naj bi izdala dvekronski denar.

Svetovna politika.

Zunanja.

Macedonski nemiri. V Macedoniji, kjer gospoduje slabotna turška vlada, ni varno živeti. Še vedno obstojajo roparske družbe, ki vznemirjajo trpeče ljudstvo. Sedaj je angleška vlada, ki pa pravzaprav nima v Macedoniji ničesar iskati, predlagala, naj bi se napravil red tako, da se nastavi v Macedoniji evropski guverner. Avstrijski minister Erental pa pravi, da bi tak guverner utegnil le škodovati, ker ni najti moža, da bi ga spoštovali vsi Macedonci. Tuško vlado je angleški predlog neprijetno dirnil, vendar upa, da se ne bo izvršil. Tudi Rusiji in Grški ni po volji angleški predlog. Rusija bi rada ohranila Turkom nadvlado, grški ministrski predsednik pa svetuje, naj se Macedonija razdeli v manjše pokrajine in sicer po narodnostih. Manjšine v dotičnih pokrajinah, najsi srbske, bolgarske ali grške, bi se morale podvreči in red bi bil zagotovljen. Vidi se toraj, da išče večalimanj vsaka država le svoje koristi.

Bombo so zagnali razbojniki v Kavkaziji v poštini voz. Več oseb je mrtvih in ranjenih. Denar, zaradi katerega se je izvršil zločin, so našli nepoškodovan v vozu. Tudi v kavkaških pokrajinah je veden nemir, ker je vlada preslaba.

Atentat na norveški kraljevski grad. Ob 1½2. popoldne 10. marca je nek mož 10 krat ustrelil na kraljevski grad v Kristjaniji. Krogel so zadele v okna in v zid, kraljeve rodbine ni bilo v gradu. Več ljudi je prišlo moža, ki je streljal. V žepu je imel še kakih 100 krogel. Mož, ki je umobolen in že bil v norišnici, je vpil pri aretiranju: „Čemu rabimo kralja?“

Na Portugalskem je sicer mir, vendar se republikanci, ki hočejo, da kralj odstopi in da vladajo samo zastopniki ljudstva, močno razšir-

jajo. Zdaj se je šele zvedelo, da je bil pri napadu na prejšnjega kralja močno ranjen tudi sedanji kralj Manuel in sicer v roko. Zdravniki pravijo, da za njega ni pomoči, ako si ne pusti roko odrezati. Ministri in mati pa zahtevajo od njega, da se prav kmalu ženi, in mu že zbirajo nevesto, tako, da mora imeti mladi kralj res bridke ure.

Raznoterosti.

Delavske kompanije. Vojna uprava name-rava v slučaju, da se uvede dveletna vojaška služba, ustanoviti posebne delavske kompanije, v katere se uvrstijo manj sposobni novinci, da bodo opravljali razna dela. Na ta način se hoče doseči, da se drugi boljši vojaki ne odtegnejo s takimi opravki pravemu vojaškemu izvežbanju.

Nam se zdi taka poskušnja nepotrebna; Na ta način znajo nastati med vojaki dve vrsti, namreč poslialihlapci in vojaki. Kmetje potrebujejo posle doma in jih morajo drago plačati; če jih država potrebuje, naj si jih dobi kjer hoče. Naj jih pa ne vzame kmetom.

Kako se je godilo nemškemu kmetu, ki ni poznal elektrike. Iz Hesenskega na Nemškem je prišel boljši kmet obiskat svojega sina-vojaka v Mogunc ter se nastanil v hotelu. Ko se je dobro navečerjal, je šel po 9. uri spat. Gostilničar, ki je imel navado, da je ob 1. popolnoči stopil na ulico ter pogledal po oknih hotela, ali so povsod luči ugasnene, je zagledal kmetovo spalnico razsvetljeno. Poslal je natakarkja k njemu vprašat, ali mu morda česa manjka. Natakark je potrkal na vrata, kmet je skočil iz postelje, na kar se je razvil sledeči razgovor: Natakark: „Ali vam morda česa manjka, ker še žgete luč?“ Kmet: „Sam bog vas je prinesel, kako sem vas vesel. Niti očesa nisem zatisnil, pihal sem, da me trebih boli, a luči le nisem mogel ugasniti. Natakark je potem pokazal, kako se ugasi električna luč brez pihanja!

Kje se stanuje najcenje in najboljše? Kdo bi verjel, da je tak paradiž v velikih ameriških mestih, v prvi vrsti v Njujorku. Hišni gospodar v Njujorku je pravi angelj v primeri z našimi. Za letnih 1200 K najemnino odda stanovanje s štirimi velikimi sobami z vsemi mogočimi dobrotami. Vsi prostori se grejejo s parno kurjavo, za katero skrbi hišni gospodar. Vsak čas, podnevi in ponoči lahko dobi stranka vročo vodo. Nadalje postavi gospodar vsaki stranki omaro za led in aparat za kuhanje s plinom v kuhinjo. Vsaka stranka dobi nadalje telefon, a vse potrebščine se potegnejo v stanovanje po vzdigalu. Vsako stanovanje ima svoje kopališče z mnogimi ogledali, omaricami, celo omarica za domačo lekarno je v njem. V Celovcu pa stane stanovanje s štirimi praznimi sobami brez teh dobrot skoraj ravno toliko.

Nekaj o našem spanju. Navadno se čudimo slavnim možem, ki malo spijo, kakor Friderik Veliki, Napoleon, Wellington, Edison i. t. d., ki so spali, oziroma spijo le po štiri ure. Potreba spanja se ravna po telesnih razmerah vsakega posameznika. Za vse, ki radi dolgo spijo, je nastopil nek zdravnik v nekem amerikanskem listu. On uči, da se mora glasiti prvo pravilo glede spanja: „Vsak naj spi, kolikor more“. V spanju se ne neha delovanje in se telo najbolj odpočije. Glede časa pa delaj takole: Idi v postelj, ako si truden, in vstani šele potem, ko se čutiš popolnoma spočitega. Če imaš čas, tudi devet ur spanja ni preveč, in ženska naj pol ali celo uro dalje spi kot mož. Navadno tudi ni prav, ako se preveč spanja smatra za oslabiljenje telesa. Ravno nasprotno je res. Dokler spimo, imamo pač potrebo spanja; oslabiljenje telesa pa je, ako vstanemo, preden smo končali celo spanje. Slabotni ljudje storijo dobro, ako po kosilu spe eno uro, ali pa vsaj pol ure. Naravnost hudodelstvo je, ako se otroci prezgodaj pode iz postelje v šolo ali k učenju. Tudi ni res, da so pry ure spanja

boljše kakor zadnje; dokler človek mirno spi, so vse ure enako dobre.

Če se ženske spuntajo! V Villanouvi na Španskem so se spuntale ženske zaradi zopetne uvedbe davka na živila. Meščanska garda je streljala ter usmrtila dve ženski, 28 jih pa ranila. Tukaj so se toraj ženske prav junaško borile zoper draginjno.

Meteor je ubil v državi Ohio (Amerika) nekega človeka. Meteorji so deli zvezd, ki se odrušijo od zvezd, če pridejo na svojih potih v tako bližino zemlje, da jih ta potegne k sebi. To vidimo večkrat po noči in pravimo potem, da se je zvezda utrnila. Od takega utrinka, ki mogoče leti po zraku dalj časa, pade včasih kak kos na zemljo in je podoben stopljeni rudi. Kolikor je znano je tak meteor dosedaj šele enega človeka zadel. Prvi tak slučaj se je pripetil na Češkem, ko je meteor ubil nekega kmeta. Ubiti kmet je dobil zaradi nenavadne smrti svetovno slavo. Znanstveniki so namreč izračunili, da pade na zemljo v enem letu sploh le 600 do 700 meteorov. Pred 150 leti so učenjaki še trdili, da sploh ne pade kamenje na zemljo. Ker pokriva dve tretjini sveta morje, se seveda le redko pripeti, da bi kdo opazoval meteorje, ki padejo v morje. Tudi so meteorji navadno prav mali, ker se vsled hitrega padanja skozi ozračje tako razbelijo, da se navadno razlete na male kosce. Iz vsega tega je razvidno, da je v najslabši loteriji lažje zadeti glavni dobiček, kakor pa imeti srečo, da bi koga zadel meteor na glavo.

Nekaj za lovce in pravdarje. Lansko poletje se je sprehajal muzejski sluga V. Kulik po gozdu „Weidlingbach“ pri Dunaju; kar mu pride nasproti velik srnjak, ki je Kulika naskočil ter ga večkrat vrgel na tla, tako, da je dobil Kulik znatne poškodbe. Napadeni je tožil lastnika ti-stega gozda, viteza Mautnerja, za odškodnino 4000 K. Prva in druga inštanca sta Kuliku res prisodili 3000 K za bolečine, a najvišje sodišče je tožbo zavrnilo, češ, da je izvedenec izjavil, da srnjak ni bil — hudoben. Temu zvedencu bi skoraj želeli, da bi se enkrat srečal s takim prijaznim srnjakom!

Najboljše zdravilo proti zobobolju. Dva zakonska moža sta se srečala in prvi se je pritožil: „Strahovito me bolijo zobje, ali ne veš za nobeno sredstvo?“ Drugi mož: „Mene so včeraj tudi boleli zobje. Ko sem prišel domov, sem potožil svoje bolečine ženi, ki me je pogladila po obeh licih, me srčno poljubila in konec je bil bolečinam. Daj se še ti na ta način zdraviti“. Prvi pa ga takoj prime za besedo in reče: „Pri-jatelj, ti si zlata vreden. Takoj bom napravil po tvojem receptu! Ali pa tudi najdem tvojo ženo sedaj doma?“

Častna izjava.

Lastnoročno podpisani **Gregor Kerže**, posestnik vulgo Jakele v Škofičah, izjavljam, da nimam nikakega vzroka dvomiti o poštenosti in časti **Jožeta Serajnika**, posestnika v Škofičah. Vse moje žaljive besede izgovorjene dne 1. in 2. marca izrecno preključujem in jih obžalujem.

V CELOVCU, dne 20. marca 1908.

Gregor Kerže.

4

Pozor, čevljarji!

Na prodaj je **najnovejši** in **najmočnejši**

šivalni stroj

za šivanje podplatov

(Durchnaht-Maschine št. 4)

po jako ugodni ceni zaradi premalega prometa.

Več pove upravnistvo „Korošca“.

3 8—2